

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Jugoslovanski fašizem na pohodu.

Fašizem je začel razsajati po celem svetu; uveljavila ga je italijanska vlada, ki je hotela z njegovo pomočjo zlomiti naraščajočo moč delavskega razreda. Ista vlada, ki je fašizem poklicala v življenje, ga dojila in vzgojila, ga danes krvavo obžaluje in se kesa, ker je posegla po sredstvu, ki danes ni samo delavnemu razredu v kvar marveč celi Italiji z vlado vred. Imovina, katero so fašisti v tem času, odkar razsaja fašizem, upropastili, presega milijarde in milijarde. Za koliko je danes Italija oškodovana na narodno-gospodarskem imetju, lahko ceni le oni, ki zna ceniti narodno blagostanje in njegov napredek; niso pa samo upropaščene milijarde, ki so tičale v imetju, ampak tudi tisoč delavnih rok je spravila nacionalistična druhal pod grudo.

Kakor že rečeno italijanska vlada je hotela prepričati legalni pohod razredno zavednega proletariata. Sama je pa bila za to preprečitev preslaba, zato pa se je poslužila tega groznega koraka. Račun, katerega je sestavila brez krčmaria pa ni tak, kakršnega si je želela. Težki milijoni, ki jih je italijanska vlada izdala za oživiljenje in vzgojo nacionalističnega gibanja, so bili krvavo prisluženi delavski žulji. Res je, da uspeh tega kulturnega škandala ni izostal — sledili so požigi delavskih domov, zbornic, tiskaren, z eno besedo — fašisti so poskušali uničiti vse, kar je bilo last organiziranega delavstva.

Toda italijanska vlada ni samo tega dosegla, da se je delavsko gibanje potlačilo nekoliko v ozadje, tudi sama je do-

bila sunek, kateri postaja vedno bolj nevaren. Italijanska vlada danes ni več kos fašistovskemu razsajanju, oslabela je tudi, zani je postala preslaba. Fašizem ji je zrastle čez glavo ter zahteva da mu napravi prostor, da bo sama zavladovala.

Fašistovski gibanje je že danes postalo mednarodno. V vseh državah pišejo o pohodu fašistovskih čet, ne seveda italijanskih, ampak na Nemškem seveda nemških, na Madžarskem pa madžarskih.

Da Jugoslavija pri tem mednarodnem gibanju ni izostala, je samoobsebit umljivo. Tudi pri nas se pripravljajo pustolovci že dali časa na enake pohode. V te namene so ustanovili razna društva, ki hočejo z nasiljem rešiti nacionalno vprašanje našega troimenega naroda. Da tiči za tem gibanjem jugoslovanska buržoazija oziroma kapitalizem, je gotovo kot beli dan. Odkod naj bi bil denar za mobilizacijo? Odkod orožje za oborožen napad na italijanske fašiste? Odkod denar za prehrano teh domišljavcev? Odkod drugod kakor od jugoslovanskih kapitalistov in njene vlade! Gospoda se navdušuje za jugofašizem, ker predobro ve, da je njej v korist in v škodo delavskega razreda.

Inspirator grozot, ki se vršilo v Italiji, je bila kapitalistična vlada, katera je vse to izvršila po naročilu italijanskih kapitalistov. Ravnotako kakor v Italiji, se tudi pri nas moč organiziranega delavstva dan za dnevom ojačuje. Opasnost, ki preti jugoslovanskemu kapitalistu od strani delavskih organizacij, sili naš ka-

laha razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in uredništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din.

Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

pital k istim korakom, h katerim je prisilila italijanski kapital.

Da bi stvar ne izgledala tako, kakor je, skrbi buržoazno časopisje za primerljivo čtivo. Vse od prvega do zadnjega pri naša izvirna poročila o izgredu med Jugoslovani in Italijani. Vsako malenkost med jugoslovanskim in italijanskim fašizmom naslika grozansko in to samo, da bi javnost zganili in jo pripravili na vojni pohod. Toda gospoda okoli meščanskih časopisov se moti, če misli, da bo v ljudstvu zbudilo simpatije do nekega gibanja, ki mu je v škodo. Ako se godi našim bratom v zasedenem ozemlju krivica, je dolžnost naše vlade, da poskrbi pri mednarodnih instancah za red in mir! Čemu ministrstvo za zunanje zadeve in drugi državni aparati?

Vlado opozarjamo na posledice, ki lahko nastanejo vsled nepremišljenih korakov. Sicer pa pišejo vladni listi, da vlada pazno nadzoruje nacionalistično gibanje; vendar pa so vse te vesti neresnične, kajti, zakaj pa noče zapleniti oklicev, ki jih razglašajo pustolovske fašistovske organizacije?

Kakor vedno tako tudi sedaj nimamo mnogo zaupanja v vlado, to pa zatega delj, ker vemo, da je vsaka buržoazna vlada korumpirana.

Ker od vlade ni pričakovati trdnih korakov, je potrebno da zanje skrbi delavski razred sam! Dolžnost nas vseh je, da stojimo na straži ter v slučaju potrebe uporabimo vse svoje sile, da preprečimo eventualni postolovski pohod naših fašistov. Železničarji, vi ste prvi, ki lahko preprečite grozodejstva, ki bi lahko

LISTEK.

Vrenje na Balkanu *

Ko je bila Turčija obenem z Nemčijo, Avstro - Ogrsko in Bolgarijo premagana, so pričeli sklepati »mirovne« pogodbe. Leta 1920, so zavezniške velesile sklenile pogodbo s Turčijo, ki je razdejal otomansko cesarstvo. V Carigradu so pustili brezmočnega sultana in turško vlado, kakršno so imenovali v Londonu. Prava Turčija pa je prišla na dan v Anatoliji. V Angori se je formirala nova vlada — vlada maščevanja za ponižano Turčijo.

Kakor vse pogodbe, tako sloni tudi sevreška pogodba na imperializmu. Turčijo so si zavezniški med seboj razdelili, in kolikor je niso direktno vzeli, so jo sklenili izrabljati indirektno s tem, da so si razdelili »sfero vpliva, ki naj bi ga imele prizadete države v posameznih delih nominalno turške države.

Anatolija, ki je predstavljala ostanke prave Turčije, se ni tako brezpogojno

podala. Kemal paša se je postavil na čelo nacionalistov in pričel z zavezniški boj. Pomoči je iskal v Moskvi. V interesu sovjetske Rusije je, oslabiti angleški vpliv v Mali Aziji. Tudi carska Rusija je imela ta interes, dasiravno v drugem smislu, kakor današnja Rusija. Moskva je poslala v Angoro svoje zastopnike, z nacionalistično turško vlado je bila sklenjena pogodba in od tistega časa je imel Kemal paša v Rusiji dobro zaveznico. Toda Anatolija s tem ni postala boljševiška dežela kakor Rusija. Turčija je Turčija. Medtem pa sta tekmovali za prvenstvo v Mali Aziji Anglija in Francija. Ne samo v Mali Aziji, ampak povsod, kjer se križajo imperialistični interesi teh dveh držav. Druga drugo sta izigravali. Žogali sta se z Italijo, najbolj pa z Grško. Grška, ki je šla v vojno za »demokracijo« na tisto stran, ki ji je največ obljubila, je prišla iz nje zelo povečana. — In kakor so sanjali v Rimu o obnovitvi rimskega imperija, tako so sanjali v Atenah o obnovitvi bizantinskega cesarstva. Grški kralj mora biti kronan v Carigradu! Anglija, stara mešetarica, je hotela

spraviti kemaliste na kolena. Ni jih mogla, pa je dajala Grkom potuho v njihovih naporih okupirati nadaljne turške teritorije. In tako je trajala vojna med Grki in Turki ves čas po sevreški pogodbi, pravzaprav ves čas, odkar je stopila Grška v vojni na stran zaveznikov.

Danes je Grška tepena, gospodarsko izčrpana, njeno ljudstvo obubožano in obupano, toda nesposobno, rešiti se svojih krvnikov. Odstop kralja Konstantina je sicer viharno pozdravilo, toda s tem še ni bilo rešeno. Prestol je zasedel Konstantinov sin; kakor vse kaže bodo tudi njega odstavili, na krmilo pa bo prišel Venizelos, v katerem vidi ljudstvo zopet odrešenika, dasiravno je čisto navaden imperialist, orodje v rokah angleške diplomacije.

Francija, tekmovalka Anglije, je na tihem podpirala kemaliste. Tudi z orožjem jih je zalagala. Anglija pa je oskrbovala Grško z orožjem in financami. Boj med Grki in Turki je bil torej boj francoskega in angleškega imperializma; angleškega v prvi vrsti. Grški vojaki, že leta pod orožjem, so se pričeli upirati. Njihova morala je padala, in da jo povz-

* »Proletarec«.

postala enako usodopolna, kakor so postala italijanska. Če bdo vaše roke počivale, bodo stala tudi kolesa, ki so drugače živa. Za delavstvo Jugoslavije ne velja geslo: nikdo vas ni klical, nikdo vas ni rabil, zategadelj proč od tod!

Politične vesti.

+ **Liubljanke občinske volitve.** »Jutro«, ki prav dobro pozna narodne socialiste, svoje bivše uskoke, piše o narodnih socialistih in o gospodih okoli »Slov. Naroda« takole: »Včeraj so objavile politične skupine Narodne tiskarne, Jadranske in Kreditne banke ljubljanskih veletržcev, NSS in še neopredeljeni posidni rodoljubi manifest za predstoječe občinske volitve. Na NSS odpade približno polovico od 72 manifestantov, drugo polovico reprezentirajo druge politične skupine. Glavno skupino med konservativci tvorijo **upravni svetniki in uslužbeni »Narodne tiskarne«** ki jih ni nič manj kot 14. Nadalje je postavila **bančna grupa** 12 reprezentantov, tako da imata »Narodna tiskarna« in bančna grupa 26 zastopnikov izmed 36 članov, ki jih je postavila Triller-Ravniharjeva skupina. Poleg teh 26 zastopnikov so še 4 veletržci z gospodom Jelačinom ml. na čelu. Tako zastopa velekapital 30 članov, vseh pa je 36! **Konservativna grupa se predstavlja torej kot izrazita zastopnica težkega kapitala, zato v njenih vrstah ne najdemo od njega neodvisnega malega človeka.** Zastopstvo javne in zasebnih nameščencev kakor tudi zastopstvo malega trgovca in obrtnika ter delavcev je kapital potisnil popolnoma v ozadje. Te stanove naj bi zastopala le NSS. Ako premotrimo ozadje konservativne politične skupine, vidimo, **da tvorijo njeno edino rezervo »Slovenski Narod« ter Jadranska in Kreditna banka.** To je hrbtnica nove politične grupacije. V skupini NSS je najbolj zanimivo da najdemo gg. Hltza in Babnika z gospodom dr. Trillerjem na istem manifestu. Manifest obljubljuje, da hoče očistiti politično ozračje od politično »poslovnih ljudi«. Očividno hočejo izganjati hudiča z belcebubom. Lista težkega kapitala kar mrgoli »poslovnih ljudi« in če hočete »politično-poslovnih ljudi«: En pogled na listo manifestantov zadostuje.«

dignejo, so v Atenah sklenili okupirati Carigrad. Francija se je odločno uprla tej nameri in v Londonu so ji morali ustreči. Grška vlada pa je vpraševala: Kaj sedaj? Kemal paša ji je odgovoril. Z vso silo je udaril na grške čete in jih pogнал v divji beg. V Londonu, Parizu in tudi v Rimu je nastala panika — panika v uradih imperialistične diplomacije. Ali je svet pred novim splošnim vojnim požarom?

Bežeče grške armade so požigale vasi in mesta, morale so, kakor delajo navadno obupane, nedisciplinirane armade. Neturško prebivalstvo je bežalo za njimi.

Pred tremi leti je grška armada okupirala Smirno. Pet tisoč mohamedancev je pomorila. Governer Smirne, ki se je udal Grkom, je bil tudi umorjen. Po treh letih so turške čete potisnile grško okupacijsko armado iz Smirne — v »kristjanskem« svetu je nastal trepet. Kaj se zgodi z gjavri v Smirni? In čudno: turške čete so prišle v mesto in niso pričele z masakrom kristjanov. Vse, kar so turške čete storile prve dneve je bilo to, da so oplenile branjarije kristjanom. Izet paša, turški poveljnik, je začudenim poročevalcem »kristjanskim« listov dejal:

+ **Za narodni sporazum in socialno pravičnost.** Pod tem prelepim naslovom pa je »Jugoslavija«, glasilo narodno socialistične stranke prinesla uvodnik, iz katerega posnemamo sledeče duhteče cvetke: »Trpeče delavno ljudstvo ne more čakati na obljubljeno deželo pravičnega družabnega reda morda dolga stoletja, ko je lačno danes in morda preje pogine, predno se bodo vsaj približno izpolnile obljube demagoških prerokov. Resni in svoje odgovornosti zavedajoči se javni delavci ne smejo čakati niti trenutka več in morajo vedno in povsod delati na to, da se nevdržno sedanje razmere obrnejo čimpreje na boljše. Vsak pošten in uviden politik mora storiti vse, da se dvigne široke vrste našega delavskega ljudstva iz sedanje revščine in bede in se jim omogoči človeka vredno življenje. Da pa se bo de lahko dosegla ta osnovna prava delavnega ljudstva, do bo vsak državljan brez razlike verskega ali političnega prepričanja lahko svobodno dihal v svobodni domovini zato se mora odstraniti najpreje glavna ovira — pasti mora sedanji režim. — Občinske volitve v Ljubljani so eden najodločilnejših korakov k uveljavljanju zagrebške resolucije. Pomenjajo nadaljevanje akcije, ki ima svoj zvišeni cilj v konsolidaciji našega notranjepolitičnega življenja na osnovi narodne strpnosti in sporazuma ter socialne pravičnosti. — Na plan stopajo zopet možje, katerih imena nam zagotavljajo oboje. Ljubljana, ljubljansko prebivalstvo ima sedaj besedo. Prepričani smo, da bo šla v imenu cele Slovenije v boj za pravico proti krivici, da bo v imenu cele Slovenije odločila: — Doli s sedanjim režimom! Zivela narodna solidarnost in socialna pravičnost! — Ali si moremo sploh misliti večjo demagogijo ki jo je zmožna narodno socialistična stranka? Na volilni listi te stranke so skoro edinole **predstavniki težkega kapitala**, in ti ljudje imajo še celo pogum kričati o boju za pravico proti krivici! Ubogi ljubljanski volilci! Resnično, priti morate v veliko zadrego, ko proučujete listo »Jugoslovanske zajednice«. Izjeme seveda ne dela gospoda okoli »Jutra«, ki je ravnotako bankarska kakor omenjena »zajednica«.

+ **Pr'hodnja seja narodne skupščine** se bo vršila šele 6. novembra z dnevnim

»Izprevideti morate, da so se stvari predrugačile in da so tisti časi, ko so zmagoslavne turške čete pomorile in uničile vse pred seboj in za seboj, daleč za nami.«

Štiriindvajset ur po tej izjavi je bila Smirna, mesto z okoli 300.000 prebivalci, v plamenih. Tisoče jih je zgorelo, na tisoče je bilo pomorjenih. Krščanski svet se zgraža nad Turki in po pravici. Toda ali niso bili kristjani, ki so zakrivali današnje krvotilje, bedo in nered v balkanski Evropi in v Mali Aziji?

Grki, četudi kristjani in še dobri kristjani, so morili Turke in provocirali turško prebivalstvo v okupiranih krajih. Mohamedanci ne pridigajo ljubezni do »krivovercev«. Nauk njihove vere je, naj se gjavre pobija. Ali če so turške regularne in neregularne čete pričele z masakri na debelo, imajo ta zločin na vesti gospodje, ki grade svetovni mir na imperialistični podlagi. In ali ni možno, da so evropski provokatorji takorekoč izzvali razjarjene Turke k masakrom? To je namreč zelo dobro sredstvo, da se maščuje »javno mnenje« proti Turkom, tem barbarom modernega veka

(Konec prih.)

redom: volitev finančnega odbora. Kakor smo že poročali, je bil izvoljen za predsednika skupščine dr. Edo Lukinič, za podpredsednika pa Vujičić (rad.) s 136 in Karahmedović (musl. des.) s 130 glasovi. Za tajnike so bili izvoljeni: Rajar (S. K. S.) s 138, Sreten Vukosavljević (dem.) s 142, Milan Miloradović (zemljoradnik) s 140 in Janjić (rad.) s 128 glasovi.

+ **Predsednik sodišča v Subotici suspendiran.** »Politika« poroča: g. Magarašević je suspendiran na zahtevo vrhovnega državnega pravdnika kasacijskega sodišča v Novem Sadu g. Bogosavljevića. G. Magarašević je obtožen raznih zlorab, ki jih je zakrivil kot predsednik okrožnega sodišča v Subotici. Uvedena je preiskava. — Korupcija torej tudi že pri sodiščih!

+ **Uradniški zakon gotov.** Pododbor zakonodajnega odbora je dogotvil svoje delo. V glavnem je obveljal načrt, ki ga je predlagala vlada. — Na modernejši ta zakon pač ni — celo reakcionaren je! Opozicija je bila preslaba, da bi prodrla s svojimi zahtevami.

+ **Kumanovska proslava in invalidi.** Belgrajska »Politika« poroča, da je Invalidsko udruženje sklenilo, da ne bo prisostovalo na kumanovski proslavi. Vzrok: vlada izda ogromne vsote za proslavo mrtvih herojev, za njih rodbine pa nima denarja da bi jih rešila gladi. — Torej so prišli tudi invalidi do prepričanja, da vlada na zelo naprimeren in krut način »slavi« padle.

+ **Napredovanje našega strokovnega gibanja.** Komunisti so po celi državi razpredli agitacijo za svoje vodene »nezavisne« strokovne zveze. Dokler je bila ideja še nova, jim je del neorganiziranega bivšega marksističnega delavstva še nasedal. Ko so pa takozvani »eksistenčni« frazerji v praksi začeli kazati, da jim gre samo za boj proti organizacijam amsterdamske strokovne internacionale in da s sistematičnim množenjem strokovnih neuspehov apnejo delavstvo v še večjo bedo — ki je po njihovem mnenju mati revolucije — tedaj jim je začelo tudi delavstvo obratovati hrbet in se nagibati k organizacijam, včlanjenim v Glavnem radniškem savezu Jugoslavije. Lep slučaj takega preobrata se je zgodil pred par tedni v slavonskih Andrijevcih, ki so bili še nedolgo tega močna opora nezavisnemu razdiralnemu delu. Tam je štela njegova organizacija 300 članov, od katerih pa se je do 8. t. m. že preko 200 postavilo pod okrilje G. R. S. J.! »Radniške novine« navajajo v zadnji številki bivše komunistične strokovne podružnice fabriških delavcev, ki so v zadnjih tednih prestopili v Opštni radniški savez (ta obsega eno panogo G. R. S. J.). Te podružnice so: Belgrad (300 članov, pred »Obznanom« pa jih je bilo 250!), Veliki Bečkerek, Mitrovica, Sarajevo, Zagreb, Vinkovci, Novi Sad, Teslić, Beočin, Paraćin in Banjaluka. Torej 11 podružnic s 4000 člani! To je res razveseljivo gibanje k zopetni konsolidaciji delavskih vrst. Smemo ironično konstatirati, da se komunistično nezavisno kričaštvo samo za to napenja in ustvarja svoje ekstravurštske organizacije, da jih potem že narjane prepusti nam, pri čemer mu ostane za plačilo — dolg nos. Tako bi se seveda ne moglo goditi, če bi delavstvo, zopet k boju prebujeno, ne uvidelo, da so stari kričači ostali kričači, a da je resno delo in uspeh samo pri nas. Naj bodo ti fakti tudi tistim slovenskim delavcem v pouk, ki se še vedno ženejo

v žleb Stefanovičevih vodenih nalivnosti red. Izkoriščevalci bodo skušali te difenzivne nemožnosti.

+ **Habsburžani** dobe svoje premoženje na Avstrijskem in Madžarskem. Finančni odbor Zveze narodov je sklenil, da mora Avstrija vrniti zaplenjeno privatno premoženje Habsburžanom. Madžari so sami izjavili, da bodo vrnili habsburško posest, kadar stori to Avstrija. — Avstrijskim klerikalcem je to menda po volji, morda si bodo zaželeli še habsburške »katoliške« vlade. Mislimo pa, da bodo socialisti znali vse te nakane preprečiti.

+ **Štrajk in izprtje v Kruppovih tovarnah.** 10.000 delavcev v Kruppovi tovarni je začelo štrajkati ker so odpustili iz službe 421 delavcev. — Včeraj je štrajk zopet prenehal.

+ **Politični atentat v Vzhodni Galiciji.** »Przeglad Poniedzialkowy« javlja: Na železniški postaji Saprežanka pri Lwowu je bil 15. t. m. zvečer napaden prof. Tordohlib od treh možkih, ki so oddali nanj tri strele iz revolverja. Tordohlib je smrtno ranjen padel takoj v nezavest. Vlak, s katerim se je vozil, so takoj ustavili, prof. Tordohlib pa odpeljal v lwowski bolnico. Prof. Tordohlib je Ukrajinec, in je urejeval provokaterski poljski list, bisan ukrajinsko »Ridny (rodni) Kraj«. List je financirala poljska vlada. Vsi ukrajinski listi so pobijali ta uskoški list, ki je bil v poljski službi. Trdijo da je postal Tordohlib žrtev ukrajinskih teroristov, ki so pobijali njegovo kompromisno stališče.

+ **Konferenca ameriških diplomatov v Berlinu.** Prihodnje dni se bodo sestali ameriški poslaniki v Evropi v Berlinu, da se porazgovore o položaju v Evropi. Poročili o tem vprašanju bodo poslali v Washington. Nemci imajo upanje, da bo ta konferenca preokrenila ameriško stališče napram Evropi.

+ **Policija lahko strelja.** Vseruski centralni izvršni komite je izdal poostrene navedbe proti podkupovanju in razbojništvu. Zasačene roparje lahko policija brez sodnijskega postopanja ustrelj.

+ **Premogarji na Angleškem** so sklenili štrajk. — Premogarji v Walesu so sklenili, da bodo s 6. novembrom prenehali z delom.

+ **Nova angleška vlada.** (po poročilu »Daily Maila«) predsednik: Bonar Law; državni kancler: Baldwin; lord predsednik: Salisbury; notranje: lord Baird; zunanje: lord Curzon; kolonije: lord Winterton; državni tajnik za Indijo: lord Peel; vojni minister: lord Derby; prvi lord admiralitete: polkovnik Amery; trgovine: lord Greame; državni tajnik za narodno zdravje: polkovnik Wilson.

S samim zabavljanjem se ne ustanovi nobena organizacija. Brez organizacije se ne opravi nobena velika reč. Pozitivno delo je važnejše od zabavljanja. To nai razmišljajo tisti ki mislijo, da le z zabavljanjem vse opravljeno.

Dnevne vesti.

Upokojenci pozor! Konzorcij upokojencev v Ljubljani je sklenil na svojem sestanku 17. t. m. soglasno, da bodo upokojenci solidarno volili pri predstojnih ljubljanskih občinskih volitvah s tisto stranko oziroma kandidatno listo, katera jim bo zajamčila sodelovanje v občinskem svetu v korist upokojencev ncpuštevajo politično mišljenje. V svrhu, da si cenjeni volilci sami določite kandidatno listo in kandidate, skli-

cujemo volilni shod upokojencev v četrtek 26. t. m. ob pol 8. zvečer v veliki dvorani Mestnega doma v Ljubljani.

Tovariši, ne zamudite vaše redke prilike! Ne zavrzite svoje državljanske pravice in moči! Samo Vaš solidarni nastop Vam more zboljšati Vaše bedno stanje. Zdaj Vam je dana prilika, da iztrgate iz kapitalističnih krempljev nesrečni bič, kateri Vas neusmiljeno tepel Edino Vaš energični solidarni nastop more zboljšati Vaše žalostne razmere in vas rešiti pogina strašne lakote! Tovariši! Časi so resni! Pridite vsi! Ne glejte na politično in strankarsko pripadnost! Naša politika bodi krušna politika! Naš boj bodi boj za želoдец! »Sloga jači! A nesloga Vas lahko še nadalje tlačil!« — Načelstvo konsorcija upokojencev.

»**Trgovski list**« z dne 19. t. m. poroča: Zadnji čas kroži po slovenskih listih oglas tvrdke I. Lavrič & Cie., 1, Rue de la pierre large Strassbourg, v katerem ponuja francoski krompir po 21 frankov za 100 kg franko Jesenice. To odgovarja po sedanjem kurzu 4.20 K za kilogram. Neverjetno je, da je v Sloveniji, ki je tako bogata krompirja, da ga je prej v stotinah vagonov izvažala v Italijo, Francijo in drugam, zdaj cena nad 60 odst. višja od francoskega krompirja! To je tembolj čudno, ker so tam pridelovalni stroški vsled visoke valute veliko večji kot v Sloveniji. Upamo, da bo prvi uvoz francoskega krompirja takoj povzročil padanje cen, kar bi bilo zelo želeto. Kakor vemo, je tvrdka I. Lavrič & Cie., Strassbourg, letošnjo pomlad izvozila iz Slovenije na Francosko okoli 100 vagonov krompirja. Krompir, ki ga ponuja, je potemtakem najbrž slovenskega izvora. Odgojen z delavci, ki so plačani v frankih, pride lan od kmeta, ki živi v francoski valuti in ki plačuje davke v frankih, kljub vsemu temu ter kljub visokim transportnim stroškom iz Slovenije v Francijo in iz Francije v Slovenijo je francoski krompir cenejši kot naš domači pridelek!

Dvojni roparski umor v Zagrebu. Zagrebški listi poročajo: na Ilici ima krojaški mojster Matija Stipetić svojo delavnico, ki je bila obenem spalnica treh pomočnikov. Ko je v petek 20. t. m. zjutraj prišel neki drugi pomočnik na delo, je začuden opazil, da je vse še trdno zaprto. Bil je po oknu in vratih, pa ni dobil odgovora. Šel je torej k mojstru po drugi ključ. Z mojstrom in njegovo ženo se je nato vrnil in vsi trije so potem odkrili grozni zločin: dva pomočnika sta ležala mrtva v postelji, stene pa so bile vse oškropljene od krvi. Tretjega pomočnika, Johanna Schrotta z Dunaja, ni bilo nikjer. Z njim vred je zmanjkalo za 70.000 K gotovih in negotovih oblek ter ročna blagajna s 17 tisoč kronami. Policija Schrotta zasleduje in ga je baje že našla.

Za glavnega direktorja delavske zavarovalnice je bil izvoljen Viljem Bukšeg. Kandidatura ga. Praprotnika ni prišla v poštev, ker so se zbalii gospodje posledic, ki bi nastale, če bi bil izvoljen.

Povodom kronanja romunskega kralja sta na odprti progi pri Darabundi trčila skupaj dva brzovlaka, ki sta vozila udeležnike kronanja. Mrtvih je okoli 40 oseb, 25 pa težko oz. lahko ranjenih.

Vseučilišča v sovjetski Rusiji. Po poročilih ruskih listov so ruska vseučilišča brez slušateljcev. Študij je dostopen samo bogatašem, ker znašajo semestralne takse pol milijarde sovjetskih rubljev.

Ljubljana.

Ljubljanski trg. Padanje cen nadalje napreduje. Današnja cena moki (00) 23 K, (0) 22 K, (št. 1) 20 K. Mestna oprovizacija prodaja moko za eno krono ceneje pri kilogramu. Povprečna slanina brez kože 100 K, riba in sal 110 K, mast je padla na 112 K kilogram. sladkor kristalni 60 K, v kockah 70 K. Krompir po deželi povečini 5.50 K kilogram. ljubljanska detajlna cena 6 K. Zelje v glavah 2 do 2.50 K kg, kisl zelje 12 K kg, kisl repa 8 K. Oboje blago prejšnjega izdelka. Meso je ostalo na cenah prejšnjega tedna. Cena kruhu pretečeni teden je bila 24 K za kg belega kruha v štručah in hlebcih, navadna žemlja težka 6 dkg 2 K. — Občinstvo se pritožuje nad visokimi cenami manufakturnega blaga ki ne odgovarjajo današnjemu stanju dinarja. To blago je nabavljeno v pretežni večini v prejšnjih mesecih ob neugodnem stanju našega denarja. Šele ko pride v državo znatnejša množina sedaj kupljenega cenejšega blaga, bodo cene padle. Konsumenti pravilno sedaj ne kupujejo manufakturnega blaga. S tem bodo mnogo pripomogli k hitrejšemu znižanju cen. Štedenje z nakupom teh vrst blaga je ravno v danem trenutku zelo potrebno in tudi lahko izvedljivo, ker so se vojne vrzeli že zadostno nadomestile. — Del ljubljanskih gostilničarjev še do danes ni znižal cen in vztraja na poletnih cenah, ki so odgovarjale tedanjim neugodnim nakupnim cenam. Gostilničarje se opozarja, da se bo brezobzirno postopalo proti nadaljnim vzdrževanju neprimernih cen. Cene bi se morale znižati najmanj za 20%.

iz stranke.

Volilna pisarna SSJ posluje vsak dan po 18. uri v upravništvu »Napreja« v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/1. čez dvorišče.

Poziv delavstvu.

V Ameriki se bodo vršile v kratkem volitve. Socialistični listi so prinesli v zadnjem času več poučnih člankov o volitvah. Iz »Proletarca« ponatiskujemo sledeči informativen članek, ki bo gotovo dobrodošel našim sodrugom, ki se morajo že sedaj pripravljati za bližajoče se volitve!

Odkar obstoji socialistično gibanje, se neprenehoma ponavljajo pozivi: »Organizirajte se! Organizirajte se politično, strokovno, gospodarsko in kulturno! Ustanovljajte socialistične organizacije, ustvarjajte močno socialistično stranko.«

Živimo v razredni družbi, katerih medsebojni interesi niso enaki. Zato imamo razredni boj. Vse jokavosti dobrih ljudi, da bi moralo vladati med posedujočim razredom in proletarskim razredom prijateljstvo, ne morejo napraviti prijateljstva tam, kjer je boj neizprosni in neprepredljiv. Kajti, dokler bodo razredi, bo razredni boj. Saj se ne vrši za zabavo. Za interese gre! In tisti, ki je bolj organiziran v razrednem boju, ima prednost. Na nesrečo proletariata je v vseh razrednih bitkah kapitalizem še vedno v ospredju, to se pravi, njegova organizirana moč je večja, kakor moč organiziranega delavstva. Seveda je pri tem jemati v poštev ekonomski razvoj. Toda ravno v tem delavstvo največ greši. Za boljši družabni sistem moramo imeti boljšo družabno organizacijo.

Kaj nam koristijo samo izreki kot na pr. »vso moč delavskemu razredu«, če se

pa delavstvo ne organizira niti v toliki meri, da bi imelo mesto vse, vsaj del moči, ki mu pripada.

V jeseni bodo volitve v mnoge važne urade. Volitev je ne samo državljanska pravica, ampak tudi dolžnost državljanov. Sicer ni še v nobeni ameriški postavi rečeno, da mora volilec voliti in nobena kazen in predpisana, če ostane doma.

Ali kazen vendar ne izostane.

Ako ne glasujejo zavedni delavci, store to tisti, ki se dajo goniti na volišče kakor čreda ovac in oddajajo svoje glasove iz strahu pred kapitalistom ali pa zato, da se bodo prikupili svojim predpostavljenim. Nekateri imajo svoje glasove naprodaj, bodisi za denar, cenejši tudi za par smodk, za prijazno besedo »vplivnih« gospodov; v prejšnjih letih pa so jih imeli naprodaj največ za pijačo, politiki so »tretali«, delavci so jih hvalili in na dan volitve so glasovali za tiste, ki so jih priporočili zagovorniki delavstvu nasprotnih interesov. In sledila je vselej kazen.

Kapitalistični razred si sestavlja večino iz neumnih ljudi, ki glasujejo za prebrisane kapitalistične politike, ki znajo premetenovarovati interese posedujočega razreda na škodo tiste večine delavstva, ki jih je izvolila. In v tem je ta kazen, ki je delavstvo po tolikih izkušnjah še ne razume, kljub nepretrganim apelom socialistične stranke, ki ga poziva: **»Organizirajte se politično v socialistični stranki!«**

V vseh strankah se je imelo delavstvo priliko učiti, kolike važnosti je politična moč za tistega, ki jo ima, in koliko škode lahko napravi tistemu, ki je nima. Izgovori »z glasovnico ne bomo nikdar ničesar dosegli,« ne pomenijo nič drugega, kakor golo priznanje, da je delavstvo še nezavedno, in da kot tako ne bo ničesar doseglo, kajti neumno delavstvo tudi ne skuša ničesar doseči. Navadno zabavljanje pa nima smisla, ker ne koristi delavstvu in ne škodi kapitalizmu.

Ogromno število delavcev v Ameriki še nikakor ne zna ceniti volitev in ne pozna njihovega pomena. Če bi priznavali glasovnici tisto važnost, ki ji gre, bi morale biti v Zedinjenih državah povsem drugačne razmere; položaj delavcev bi moral biti vse drugačen, in taka mizerija, kakršna se širi n. pr. v dobi brezposelnosti, na katero marsikdo prehitro pozabi, bi bila nemogoča. Zakaj v kongresu in v zakonodajah bi tedaj sedeli ljudje, ki bi vedeli, da so odgovorni zavednim delavcem, pa bi na svojih mestih delali v prid delovnega ljudstva.

Vsak otrok ve, da se nikjer na svetu ne govori toliko o svobodi, kolikor v Ameriki. Če bi bila le polovica tiste slave resnična, bi moral biti tukaj že majhen paradiž. Ako pravimo, da je dežela za delavca veliko bolj podobna peklu, se ne bojimo, da bo veliko ugovora, izvzemši

kajpada kapitaliste, ki imajo nebeške čase in jim ni treba, da bi želeli izpremembe.

Svoboda se namreč ne da uveljaviti z nobeno zastavo in uresničiti z nobeno himno. Tudi svoboda je v prvi vrsti odvisna od materialnih razmer. Kapitalist je svoboden, ker mu njegov denar dovoljuje, da se giblje po svoji volji. Kdor ima milijon v banki, je prost skrbi za vsakdanji kruh, za toplo peč in za obleko; to je že velik kos svobode. Zvečer si lahko prosto izbira opero, dramo, komedijo ali koncert; nihče mu ne more omejevati te svobode. Njegovi sinovi gredo lahko študirat pravo ali tehniko, ali pa uganjat šport in zapravljat čas; njegove hčere si lahko izvolijo bankrotirane evropske vojvode ali pa prikupljive šoferje; očetovi bankovci jim jamčijo svobodo.

Kje pa naj jo išče delavec? Dvoje rok ima: to je njegovo premoženje. Moč, ki tiči v njih, mora nositi na trg, in njegova svoboda ni niti tako velika, da bi mogel delati, če ima voljo za delo. Kajti pravico do dela deli kapitalist, ki mu lahko zapre vsaka tovarniška vrata pred nosom. Delo v kapitalistični družbi ni zabavno, ali proletarec bi rad robotal šest dni na teden pod zemljo. Toda kapitalist je izračunal, da mu to sedaj ne nese, pa ukaže, naj gara le po trikrat na teden. In njegov ukaz je absoluten.

Pa pridejo časi, ko kriči kapital po Profitu. Trg zahteva blago in daje bogate procete. Zrela tovarna morejo komaj izbruhati toliko vrednosti, kolikor se jih lahko izpreminja v denar. Delavci so izmučeni. Udje hrepene po počitku. Ali kapitalist kliče: Čez uro! Vsaka minuta nosi dividende... In svobodni delavec mora skrčiti hrbet, zakaj če je truden, ni za rabo ne sedaj, ne prihodnjič. Kos kruha pa je važnejši od »svobode«.

Kje naj vzame delavec svobodo, da izbere za svoje otroke tisti poklic, za katerega so najbolj primerne enih lastnosti in kjer bi dosegli največ zadovoljnosti. Knjige so drage, v rudniški »kampi« ni visokih šol in vseučilišč, v velikem mestu je pa treba plačevati stanovanje, hrano, obleko. Vsakdo ima svobodo študij; ali za reveža je ta svoboda toliko vredna, kolikor za mačka orlove peroti.

V kapitalistični družbi je svoboda besede brez vsebine, dobra edino za to, da se z njenim lepim zvokom opajajo kratkovidni ljudje.

Podlaga svobode in suženjstva so materialne razmere. Nič pa ne more biti bolj naivno, kakor če kdo pričakuje, da bo volk ovce branil in kakor ščuka, tako tudi kapitalist ne more živeti proti svoji naravi. Dokler dela zakone, jih bo delal zase; dokler vlada, bo utrjeval svoje gospodarstvo. Delavec pa bo imel veljavo le tedaj, kadar si jo pripori.

Volitve so boj. Na tem bojišču ima delavstvo velikansko moč, zakaj tukaj

odloča njegovo število. Katerega ne more ugonobiti ne puška, ne sablja. Volilčeve zavednosti ni mogoče izstradati: proti njegovi volji ni priziva. Kadar bo delavstvo delavsko volilo, bodo zakoni delavski, in vsa uprava mora postati delavska. Zakaj na njegovi strani je večina.

V nobenem boju ni zmaga za delavce tako lahka kakor v volilnem. Če ne zmagajo, morajo sami sebi očitati posledice. Valiti krivdo na druge, pomeni zakrivati oči pred resnico. Najprvo organizacija, v kateri se delavstvo vzgaja v socialističnih naukih. Ta ga usposobi za boje. In čim močnejša je organizacija, večji in sigurnejši so uspehi v borbi. Zmaga zavednega delavstva je trajna zmaga. Momentalni uspehi nezavednega delavstva, ki se bori le za kake priboljške k plačam, ne značijo nikakega uspeha h končnemu cilju, kateri bi moral biti za proletariat najvažnejši: in ta je: **Odpraviti sedanji družabni red in ga nadomestiti s socialističnim**

To je edini način odpraviti razrede in s tem razredni boj. Z odpravo razredne družbe se odpravijo vzroki za vojne, brezposelnost in vse druge socialne bolezni.

Torej: Organizirajte se politično v socialistični stranki!

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.
Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Zimska sezija!

Velike množine zimskega blaga ravnokar došle.

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10.

Suhe gobe in kumno

kupuje
SEVER & KOMP., LJUBLJANA,
Wolfova ulica 12

SVILA

modni nakit, vse potrebščine za šivilje in krojače

najceneje pri:
A. ŠINKOVIC nasl.
K. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

Vabilo

na

izredni občni zbor

Nakupovalne zadruga r. z. z. o. z. v Ljubljani

ki se vrši

28. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne v uradnih prostorih
na »BALKANU«, Dunajska cesta št. 33.

Dnevni red: Sprememba pravil.

Ljubljana, dne 21. oktobra 1922.

Filip Uratnik, predsednik.

Dr. Fran Petrič, član načelstva.

Kruh in pecivo vseh vrst

najboljše kakovosti peče

I. delavska pekarna
v Ljubljani, Kolezijska ulica 4

in ga oddaja

v Ljubljani in okolici v onih prodajalnah, ki so
označene s tozadevnimi napisi.